(مقالۀ پژوهشی)

رابطۀ هوش اخلاقی با سبک زندگی معلمان

خدیجه آذر[1*]، دکتر یوسف نامور[2] (چاپ فوری)

1. **باشگاه پژوهشگران جوان و نخبگان، واحد اردبیل، دانشگاه آزاد اسلامی، اردبیل، ایران**

2. **گروه علوم تربیتی، واحد اردبیل دانشگاه آزاد اسلامی، اردبیل، ایران**

(تاریخ دریافت: 96/2/6، تاریخ پذیرش: 96/5/1)

چکیده

زمینه: هوش اخلاقی به‌عنوان یکی از عوامل مؤثر بر عملکرد افراد و انجام رفتارهای فرا وظیفه‌ای که دارد، می‌تواند نقش مؤثری در زندگی افراد داشته باشد. هدف از پژوهش حاضر بررسی رابطه هوش اخلاقی و سبک زندگی معلمان آموزش و پرورش اردبیل (شهرستان بیله سوار) درسال 95-94 بوده است.

روش: روش تحقیق از نوع توصیفی- همبستگی بوده است. جامعه مورد مطالعه شامل کلیه معلمان به تعداد 386 نفربودند که براساس جدول مورگان نمونه‌ای به حجم 190نفر، به روش تصادفی طبقه‌ای انتخاب گردید. برای جمع‌آوری اطلاعات از دو پرسشنامه استاندارد هوش اخلاقی و سبک زندگی استفاده شد. داده‌ها با استفاده از آزمون‌های ضریب همبستگی و رگرسیون موردتجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

یافته‌ها: نتایج به‌دست آمده نشان داد که بین تمام مؤلفه‌های هوش اخلاقی و سبک زندگی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. همچنین تحلیل رگرسیون بیانگر این است که مؤلفه‌های هوش اخلاقی قادر به پیش‌بینی سبک زندگی می‌باشد.

نتیجه‌گیری: دستاوردها بیانگر این است که توجه به کلیه مؤلفه‌های هوش اخلاقی می‌تواند در ارتقای سطح سبک زندگی معلمان نقش مؤثری ایفاء کند و نیز اگر به مبانی اخلاقی پایبندی بیشتری داشته باشند احساس ارزشمند بودن در زندگی معلمان بهبود خواهد یافت.

کلیدواژگان: *اخلاق، هوش اخلاقی، سبک زندگی*

سرآغاز

امروزه اخلاقیات و مدیریت تنوع از عوامل اصلی عملکرد موفقیت‌آمیز در یک محیط رقابتی است. عدم توجه به اخلاق در مدیریت سازمان‌ها می‌تواند معضلات بزرگی برای سازمان‌ها به‌وجود آورد. در این میان قضاوت افراد در مورد اخلاقی بودن و یا غیراخلاقی بودن کارها بر کمیت و کیفیت کار آنان و در نتیجه موفقیت سازمانی تأثیر قابل‌توجهی دارد. آموزش و پرورش از جمله سازمان‌هایی است که در هر جامعه از حساسیتی خاصی برخودار است. این اهمیت بیشتر به آن دلیل است که عملیات داخلی آن در معرض دید همگان قرار دارد و مورد قضاوت عامۀ مردم است. همچنین آموزش و پرورش بیش از سایر سازمان‌ها با نیروی انسانی در ارتباط‌اند و عهده‌دار تأمین و تربیت نیروی انسانی متخصص می‌باشند. بنابراین آموزش و پرورش نیازمند فضایی است که در آن کارکنان، و دانش آموزان افرادی مسئولیت‌پذیر، دلسوز، درستکار و به‌طورکلی اخلاقی بار آیند و با اتکاء به انرژی درونی خود و با تلاش، از شکست نهراسند و آن را پلی برای رسیدن به پیروزی بدانند. بنابراین مدیران باید از نظر اخلاقی جوی سالم برای کارکنان در سازمان به‌وجود آورند تا کارکنان بتوانند با تمام توان و بهره‌وری هرچه بیشتر کار کنند که این امر، نیازمند وجود رهبری با هوش اخلاقی بالا است(1).

هوش اخلاقی[1] دارای ابعاد متفاوتی است دو تن از صاحبنظران معتقدند که هوش اخلاقی در بر دارنده چهار اصل می‌باشد که برای موفقیت مداوم سازمانی و شخصی ضروری است: 1. درستکاری[2]: یعنی ایجاد هماهنگی بین آنچه که به آن

* نویسنده مسؤول: نشانی الکترونیکی: azarkh889 @ yahoo.com

[Downloaded from www.ethicsjournal.ir on 2026-11-23]

[DOR: 20.1001.1.22517634.1396.12.4.3.4]

معتقدیم و آنچه که به آن عمل می‌کنیم (انجام آنچه که می‌دانیم درست است و گفتن حرف راست در تمام زمان‌ها)؛ 2. مسئولیت‌پذیری[3]: کسی که هوش اخلاقی بالایی دارد، مسئولیت اعمال خود و پیامدهای آن اعمال، همچنین اشتباهات و شکست‌های خود را نیز می‌پذیرد؛ 3. دلسوزی[4]: توجه به دیگران که دارای تأثیر متقابل است. اگر نسبت به دیگران مهربان و دلسوز باشیم، آنان نیز موقع نیاز با ما همدردی می‌کنند؛ و 4. بخشش[5]: آگاهی از عیوب و اشتباهات خود و دیگران و بخشیدن خود و دیگران. و 10 بعد زیر مجموعه شامل انسجام، صداقت، شجاعت، راز داری، انجام تعهدات فردی/مسئولیت‌پذیری(پاسخگویی) در برابر تصمیمات شخصی، خودکنترولی و خود محدود سازی، کمک به دیگران(قبول مسئولیت برای خدمت به دیگران)، مراقبت از دیگران(مهربانی)، درک احساسات دیگران(بشردوستی و رفتار شهروندی) و درک نیازهای روحی خود (ایمان، اعتقاد و تواضع) می‌باشد. بنابراین رهبران با هوش اخلاقی بالا کار درست را درست انجام می‌دهند، اعمال آنها پیوسته با ارزش‌ها و عقایدشان هماهنگ است، عملکرد بالایی دارند و همیشه کارها را با اصول اخلاقی پیوند می‌دهند (2،3).

هوش اخلاقی مزایای بسیار زیادی برای سازمان‌ها دارد؛ اگرباورها[6] و ارزشهای فردی در سازمان رشد یابند این امر موجب ترویج خودکنترلی[7] و کاهش هزینه‌های کنترل مستقیم برای سازمان‌ها و بالا رفتن شانس موفقیت خواهد شد(4و5).

همچنین براساس نتایج مطالعات برخوداری از هوش اخلاقی مطلوب می‌تواند بر ابعاد مختلف زندگی تأثیر مثبتی بگذارد که از جمله می‌توان به سبک زندگی که به‌عنوان یک مؤلفه مهم با جنبه‌های مختلف سلامتی ارتباط نزدیکی دارد، اشاره کرد. سبک زندگی[8] به معنای شیوهٔ رفتاری فرد یا گروه، در الگوهای متفاوت زندگی است و سبگ زندگی گروهی و جمعی به معنای وفاداری عمومی[9] و همگانی افراد جامعه به مجموعه‌ای از شیوه‌ها، عادات، سلیقه‌ها، علایق و تنفرهاست که این مجموعه رفتارها نمادی از نگرش‌ها، هنجارها و باورهای جمعی و نظامند در میان تودهٔ مردم نهادینه شده است و به صورت یک سنت[10] و شیوهٔ رفتاری در میان اعضای جامعه حضور دارد. منظور از سبک زندگی مجموعه الگوهای انسان در اعمال[11]، احساسات[12]، عواطف و افکار[13] است؛ الگوی افراد در اموری همچون لباس، غذا، تفریح‌ها، روابط با یکدیگر، طلاق و ازدواج، معیشت و کسب و کار، مسکن، معماری و شهرسازی، هنرو ادبیات و امثال آن. در واقع سبک زندگی، رفتار فرد یا جامعه را از رفتار افراد یا جوامع دیگر متمایز می‌سازد و بیانگر شیوه‌های گوناگون فرهنگی[14] است(6).

براین اساس برخی از اندیشمندان بر این باورند که سبک زندگی یکی از مهمترین راهکارهای شناخت خود[15] از بیگانه است و سبب می‌شود افراد همسو و همفکر را از افراد غیرهمسو تشخیص دهیم(7).

محققی برای نخستین بار اصطلاح سبک زندگی را به‌کار برد. او برمبنای تعریف چند بعدی از قشربندی اجتماعی و تأکید بر منزلت به‌عنوان یکی از ابعاد و مؤلفه‌های قشربندی، اصطلاح سبک زندگی را در ارتباط با این بعد بکار گرفت. از نظر وی سبک زندگی تفاوت بین گروهی[16] را ایجاد می‌کند و به برتری‌های منزلتی و طبقاتی مشروعیت می‌بخشد. گروه‌های منزلت از راه سبک زندگی به گروه مرجع تبدیل می‌شوند و معیار قضاوت اجتماعی قرار می‌گیرند. بدین‌ترتیب از نظر این محقق سبک زندگی پیوستگی بسیار نزدیکی با نوع اشتغال فرد دارد(8). پژوهشگری بر این باور است سبک زندگی کردارهایی هستند که به جریان عادی زندگی روزمره تبدیل شده‌اند. جریان‌هایی که در لباس پوشیدن، غذا خوردن، شیوه‌های کنش جلوه می‌کنند؛ چنین رفتارهایی بازتاب کننده هویت‌های شخصی، گروهی و اجتماعی است وی از اشکال منتخبی از مصرف‌گرایی سخن می‌گوید که سبک زندگی افراد را مشخص می‌کند و متضمن انتخاب انواع خاصی از غذا، پوشاک، مسکن، اتومبیل، عادت کاری، اشکال گوناگون تفریح یا فراغت و انواع دیگری از رفتار منزلت جویانه است که با این حال، توسط موقعیت اجتماعی افراد و امکان و میزان دسترسی آنان به منابع اقتصادی و فرهنگی مشروط می‌شود(9،10).

براساس اینکه آموزش و پرورش از جمله مهم‌ترین مجموعه انسانی در هر جامعه است. به همین دلیل در بسیاری مواقع، انتظارات جامعه از نظام آموزشی، معلمان و سایر افرادی که در

[Downloaded from www.ethicsjournal.ir on 2026-11-23]

[DOR: 20.1001.1.22517634.1396.12.4.3.4]

محیط آموزشی فعالیت می‌کنند علاوه‌بر داشتن شایستگی‌های فنی، باید ویژگی‌های ذهنی و عاطفی مناسب و بر خودار از ارزش‌های اخلاقی ودارای سبک زندگی مطلوب نیز باشند.

لذا، بررسی میزان برخورداری معلمان از توانمندی‌های اخلاقی و سبک زندگی مناسب می‌تواند حائز اهمیت باشد. با توجه به ضرورت مسئله، پژوهش حاضر در پی بررسی رابطهٔ هوش اخلاقی و سبک زندگی معلمان آموزش و پرورش استان اردبیل (شهرستان بیله سوار) می‌باشد.

طبق بررسی به‌عمل آمده در منابع اطلاعاتی داخلی و خارجی، خلاصه نتایج تحقیقات انجام شده به شرح زیر ارائه می‌گردد:

برخی محققان در مطالعه‌ای با عنوان«رهبری اخلاقی در سازمان‌های مدارس کانادایی، تنش‌ها و امکانات مرتبط با رهبری اخلاقی» نشان دادند که اخلاق، تأثیر قدرتمندی در حمایت از هویت بخشی به فرانسوی زبانان و بقای فرهنگی و زبانی آنان داردو همچنین سابقه خدمت و تجربهٔ مدیران بر قضاوت اخلاقی تأثیر می‌گذارد، به‌طوری که مدیران جدید مدارس، اخلاق، عدالت و انصاف استفاده می‌کنند، اما مدیران مسن اخلاق عمومی که شامل اخلاق مراقبتی و انتقادی است را بکار می‌برند (11).

در پژوهشی با عنوان«توسعه سواد اخلاقی در کلاس» نشان دادند که نقش معلم در اجرای برنامه‌های مرتبط با توسعهٔ سواد اخلاقی در دانش آموزان برای رشد حرفه‌ای آنان ضروری است(12).

در مطالعه‌ای با عنوان«رابطهٔ بین اخلاق و رهبری تیمی در مدیران آموزشی و غیرآموزشی» به بررسی رابطهٔ بین مؤلفه‌های هوش اخلاقی شامل(درستکاری، مسئولیت پذیری، دلسوزی و بخشش) و رهبری تیمی از دیدگاه اعضای هیئت علمی پرداخته است. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که بین مؤلفه‌های هوش اخلاقی مدیران آموزشی و غیرآموزشی و رهبری تیمی رابطهٔ مثبتی وجود دارد (13).

یافته‌های پژوهشی با عنوان«تأثیر هوش اخلاقی مدیران بر مهارت‌های ارتباطی آنان در سازمان تأمین اجتماعی» بیانگر آن است که هوش اخلاقی مدیران و ابعاد چهارگانه آن بر مهارت‌های ارتباطی آن در سازمان مورد مطالعه تأثیر دارد(14).

در تحقیقی باعنوان« رابطهٔ مؤلفه‌های هوش اخلاقی و رهبری تیمی مدیران گروه‌های آموزشی دانشگاه‌های شهر زاهدان» نتایج حاکی از آن است که بین مؤلفه‌های هوش اخلاقی (درستکاری، مسئولیت پذیری، دلسوزی، بخشش) با رهبری تیمی رابطهٔ مثبت و معنی‌دار وجود دارد(15). بعضی از محققان در پژوهش خود نشان دادند بین هوش اخلاقی و مؤلفه‌های آن با رضایت شغلی معلمان همبستگی مثبت و معناداری وجود دارد(16). در پژوهش دیگری مشخص شد بین هوش اخلاقی با نوع دوستی رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد(17). در مطالعه‌ای دستاوردها بیانگر وضعیت هوش اخلاقی مطلوب در معلمان می‌باشد و همچنین هوش اخلاقی بطور مستقیم بر نقش اعتماد به نفس و رفتارشهروندی تاثیرگذار است(18). یافته‌های تحقیقی نشان دادند که بین هوش اخلاقی و عزت نفس کارکنان رابطه مثبت و معناداری وجود دارد(19). درمطالعه‌ای نتایج حاکی از آن است که هوش اخلاقی بر تمام مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی تاثیر فزاینده دارد(20).

نتایج به‌دست آمده از پژوهشی با عنوان «بررسی سبک زندگی زنان شاغل و غیرشاغل» بیانگر آن است که بین سن، تحصیلات و در آمد خانواده با سبک زندگی همبستگی وجود دارد. همچنین تحلیل رگرسیون چند متغیری نشان می‌دهد به ترتیب سن افراد و سپس نوع فعالیت و در رتبهٔ بعدی درآمد خانواده و تحصیلات به گونه نسبی قدرت تبیین نوع سبک زندگی را دارند(10).

در تحقیقی با عنوان« سنجش بررسی رابطهٔ دین‌داری و سبک زندگی» تحلیل رگرسیون نشان داد از میان متغیرهای مستقل تحقیق مانند دین داری و سن که وجود رابطه آنها با متغیر وابسته در حد ضعیف تأیید شد، و بین دین داری و سبک زندگی همبستگی مثبتی وجود دارد. مهمترین دستاورد این پژوهش به ارتباط میان دین‌داری و سبک زندگی افراد مربوط می‌شود. با کم رنگ شدن اقتدار نهادهای سنتی دینی و رواج انتخابگری فردی در حوزه دین و ترکیبی شدن اصول فکری و عقیدتی، سخنگویان دین، دیگر تنها عامل اثر گذار بر واکنش افراد نسبت به مسائل مختلف اجتماعی، تصمیم‌گیری‌ها و نظرات نیستند(21).

[Downloaded from www.ethicsjournal.ir on 2026-11-23]

[DOR: 20.1001.1.22517634.1396.12.4.3.4]

در پژوهشی پیرامون بررسی رابطه « سبک زندگی با کیفیت زندگی مرتبط با سلامت در دختران نوجوان دبیرستانهای شهرستان مشهد» یافته‌ها بیانگر آن است که بین نمره کل کیفیت زندگی با سبک زندگی و ابعاد آن همبستگی مثبت و معناداری وجود دارد(22).

درمطالعه‌ای تحت عنوان«بررسی سبک زندگی مربیان بسیج و عوامل مرتبط با آن» نتایج حاکی از آن است که برنامه آموزشی منجربه اتخاذ داوطلبانه رفتارهای سالم در مربیان شده است. یعنی مربیان بسیج با کسب دانش و مهارت‌های مورد نیاز توانسته اند گام‌های مؤثری در ارتقای سبک زندگی خود بردارند(23).

برخی محققان نیز در مطالعه‌ای با عنوان«عوامل مؤثر در تحلیل جنسیتی سبک زندگی» نشان دادند که محیط اجتماعی دارای اثر مثبت و معنی‌دار بر سبک زندگی برای هر دوگروه زنان و مردان دارد(24).

روش

روش پژوهش حاضر توصیفی- همبستگی می‌باشد. جامعه آماری شامل کلیه معلمان آموزش و پرورش شهرستان بیله سوار در سال تحصیلی95-94 به تعداد 386 نفربودند که نمونه گیری به شیوهٔ تصادفی طبقه‌ای انجام شد و حجم نمونه نیز با توجه به جدول مورگان190 نفر از معلمان انتخاب گردید.

جدول 1: توزیع آزمودنی‌ها برحسب جنسیت

جنسیت	جامعه آماری	درصد	نمونه آماری	درصد
زن	166	%43	81	%43
مرد	220	%57	109	%57
کل	386	%100	190	%100

همان‌طوری‌که در این جدول ملاحظه می‌شود، از190نفرنمونه آماری مورد مطالعه،81نفرزن(43درصد) و 109(57درصد) نفر مرد، تحصیلات درصد بیشتری(53درصد) از کارکنان لیسانس و (23درصد) فوق لیسانس، بیشتر افراد تحت مطالعه در گروه سنی 30-39 سال قرار داشتند و سابقه کار اکثریت آنها، 5-1و 10-5 و 20-10بوده است.

جهت جمع‌آوری اطلاعات از دو پرسشنامه استاندار هوش اخلاقی کنیک وکیل و سبک زندگی استفاده شد. ضمن تأیید روایی پرسشنامه‌ها، پایایی این ابزار نیز به روش ضریب آلفای کرونباخ محاسبه شده که مقدار این ضرایب به ترتیب 86% و 74% به‌دست آمده است. در نهایت داده‌های حاصل شده با استفاده از روش‌های آماری مناسب و نیز با در نظر گرفتن هدف پژوهش، بوسیله نرم افزار spss مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است.

یافته‌ها

سوال1: آیا بین مؤلفه‌های هوش اخلاقی و سبک زندگی در معلمان استان اردبیل (شهرستان بیله سوار) رابطه معناداری وجود دارد؟

طبق نتایج جدول فوق، بین مؤلفه‌های هوش اخلاقی با مؤلفه‌های سبک زندگی رابطه مثبت ومعناداری وجود دارد.

بنابراین بیشترین ضریب همبستگی بین هوش اخلاقی با سلامت اجتماعی(r=0/77) و کمترین ضریب همبستگی بین بخشش اشتباهات خود با اجتناب از داروها(r=0/07) می‌باشد و این نتیجه نشان می‌دهد که مؤلفه‌های هوش خلاقی باعث بهبود مؤلفه‌های سبک زندگی در معلمان می‌گردد.

سوال2: آیا سبک زندگی معلمان براساس مؤلفه‌های هوش اخلاقی قابل پیش بینی است؟

[Downloaded from www.ethicsjournal.ir on 2026-11-23]

[DOR: 20.1001.1.22517634.1396.12.4.3.4]

جدول 2: نتایج همبستگی پیرسون برای رابطه مؤلفه‌های هوش اخلاقی با سبک زندگی

مؤلفه‌های سبک زندگی / مؤلفه‌های هوش اخلاقی	سلامت جسمانی	ورزش	کنترل وزن	پیشگیری از بیماری	سلامت روانی	سلامت معنوی	سلامت اجتماعی	اجتناب از داروها	پیشگیری از حوادث	سلامت محیط	سبک زندگی
باورها	0/42**	0/36**	0/34**	0/34**	0/38**	0/41**	0/39**	0/52**	0/50**	0/40**	0/66**
راستگویی	0/60**	0/09	0/28**	0/22	0/24**	0/43*	0/34	0/27**	0/45**	0/43**	0/58**
استقامت برای حق	0/39**	0/46**	0/50**	0/42**	0/37**	0/48**	0/25*	0/58**	0/55**	0/49**	0/55**
وفا به عهد	0/33**	0/35**	0/38**	0/36**	0/29**	0/41**	0/20	0/45**	0/47*	0/42**	0/62**
مسئولیت پذیری	0/37**	0/30**	0/38**	0/27**	0/287**	0/45**	0/24*	0/46**	0/59**	0/48**	0/60**
اقرار به شکست	0/40**	0/41**	0/42**	0/43**	0/33**	0/42**	0/30*	0/53**	0/48**	0/66**	0/59**
خدمت به دیگران	0/17*	0/22**	0/17**	0/23**	0/12**	0/22**	0/20*	0/24**	0/45**	0/60**	0/60**
اهمیت با دیگران	0/40**	0/39**	0/45**	0/39**	0/36**	0/49**	0/33**	0/55**	0/42**	0/55	0/56**
بخشش اشتباهات خود	0/33	/50**	0/56**	0/46**	0/43**	0/40**	/36**	0/07	0/51**	0/50	0/70**
بخشش اشتباهات دیگران	0/43	0/44	0/55	0/56	0/44**	0/52**	0/40**	0/59**	0/84**	0/49	0/65**
هوش اخلاقی	0/72	0/66	0/67	0/59	0/70**	0/56**	0/77**	0/67**	0/65**	0/56	0/66**

*معنی‌داری در سطح 0/05، **معنی‌داری در سطح 0/01

طبق نتایج جدول فوق، بین مؤلفه‌های هوش اخلاقی با مؤلفه‌های سبک زندگی رابطه مثبت ومعناداری وجود دارد.

بنابراین بیشترین ضریب همبستگی بین هوش اخلاقی با سلامت اجتماعی(r=0/77) و کمترین ضریب همبستگی بین بخشش اشتباهات خود با اجتناب از داروها(r=0/07) می‌باشد و این نتیجه نشان می‌دهد که مؤلفه‌های هوش خلاقی باعث بهبود مؤلفه‌های سبک زندگی در معلمان می‌گردد.

سوال2: آیا سبک زندگی معلمان براساس مؤلفه‌های هوش اخلاقی قابل پیش بینی است؟

نتایج تحلیل رگرسیون چند متغیره پیش‌بینی سبک زندگی معلمان براساس مؤلفه‌های هوش اخلاقی در جداول زیر ارائه می‌گردد.

جدول3: تحلیل واریانس مؤلفه‌های هوش اخلاقی

مدل	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	سطح معنی‌داری
رگرسیون	28/09	10	2/80	7/81	0/000
باقیمانده	14/01	39	0/35		
کل	42/10	49			

[Downloaded from www.ethicsjournal.ir on 2026-11-23]

[DOR: 20.1001.1.22517634.1396.12.4.3.4]

طبق نتایج جدول فوق و با توجه به سطح معناداری بدست آمده، بنابراین می‌توان گفت که متغیرهای مستقل توان پیش بینی متغیر وابسته را دارد. یعنی رابطه معنی‌داری بین مؤلفه‌های هوش اخلاقی با سبک زندگی معلمان وجود دارد.

جدول 4: رگرسیون

مدل	ضریب همبستگی	ضریب تعیین	ضریب تعیین تعدیل شده
1	0/81	0/66	0/58

همان‌طوری‌که درجدول 4 مشاهده می‌گردد، براساس نتایج تحلیل رگرسیون چند متغیره ضریب همبستگی بین مؤلفه‌های هوش اخلاقی با سبک زندگی معلمان 0/81، ضریب تعیین0/66و ضریب تعیین تعدیل شده 0/58 می‌باشد. با توجه به ضریب تعیین بدست آمده می‌توان گفت 66 درصد از تغییرات متغیر سبک زندگی با مؤلفه‌های هوش اخلاقی قابل تبیین است.

جدول5 : نتایج تحلیل رگرسیون سبک زندگی براساس مؤلفه‌های هوش اخلاقی

متغیر پیش بین	ضرایب غیر		ضریب	مقدار	سطح معنی‌داری
	B	خطای استاندارد	BETA	t	
مقدارثابت(	0/69	0/68	0	/01	0/000
باورها	0/32	0/23	0/25	1/4	0/03
راستگویی	0/30	0/17	-0/23	1/7	0/08
استقامت برای حق	0/55	0/31	0/31	1/7	0/01
وفا به عهد	0/03	0/06	-0/06	/62	0/5
مسئولیت پذیری	0/51	0/29	0/32	1/7	0/04
اقرار به شکست	0/34	0/28	0/23	1/1	0/02
خدمت به دیگران	0/50	0/28	-0/33	1/7	0/08
اهمیت به دیگران	0/50	0/28	0/07	/46	0/000
بخشش خود	0/39	0/06	0/06	/61	0/03
بخشش دیگران	0/02	0/05	0/06	/57	0/001

در نهایت با توجه به سطح معنی‌داری خطای آزمون رگرسیون و با توجه به ضرایب بتا می‌توان گفت که از بین مؤلفه‌های هوش اخلاقی، باورها(0/25)،استقامت برای حق(0/31)، مسئولیت‌پذیری(0/32)،اقرار به شکست(0/23)،خدمت به دیگران(3/3)،بخشش خود(0/06)،بخشش دیگران(0/06)، از تغییرات سبک زندگی را پیش بینی می‌کند و مؤلفه‌های راستگویی(0/23-)، قبول مسئولیت برای خدمت به دیگران(0/33-) سبک زندگی را پیش بینی نمی کند.

بحث

با توجه به اینکه هدف از پژوهش حاضر بررسی رابطهٔ هوش اخلاقی و سبک زندگی در معلمان می‌باشد، بر اساس نتایج بدست آمده بین مؤلفه‌های هوش اخلاقی و سبک زندگی رابطه مسقیم و معناداری وجود دارد به عبارت دیگر هر اندازه هوش اخلاقی و مؤلفه‌های آن بهبود یابد کیفیت سبک زندگی کارکنان نیز ارتقاء خواهد یافت. این یافته‌ها با نتایج تحقیقاتی دیگر همخوانی دارد از جمله درمطالعه‌ای نشان دادند که اخلاق، تأثیر قدرتمندی در حمایت از هویت بخشی دارد (11). محققان دیگری در تحقیق خود نقش معلم را دراجرای برنامه‌های مرتبط با توسعهٔ سواد اخلاقی در دانش آموزان برای رشد حرفه‌ای آنان ضروری دانستند(12). در مطالعه‌ای بیان کردند که بین مؤلفه‌های هوش اخلاقی و رهبری تیمی رابطهٔ مثبتی وجود دارد(13). نتایج پژوهشی بیانگر آن است که هوش اخلاقی مدیران و ابعاد چهارگانه آن بر مهارت‌های ارتباطی آن در سازمان مورد مطالعه تأثیر دارد (14) و نیز یافته بدست آمده از تحقیقی حاکی از آن است که بین مؤلفه‌های هوش اخلاقی و رهبری تیمی رابطهٔ مثبت و معنی‌دار وجود دارد(15). برخی بررسیها بیانگر آن است که بین سن، تحصیلات و در آمد خانواده با سبک زندگی همبستگی وجود دارد(10). در پژوهشی نشان دادند بین هوش اخلاقی و مؤلفه‌های آن با رضایت شغلی معلمان همبستگی مثبت و معناداری وجود دارد(16). در مطالعه‌ای بین هوش اخلاقی با نوع دوستی رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد(17). در بررسی دیگری رابطه هوش اخلاقی با اعتماد به نفس و رفتار شهروندی، رابطه مستقیم و معناداری حاصل شده است(18). در مطالعه‌ای هوش اخلاقی بر تمام مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی تاثیر فزاینده دارد(20). درنتایج

[Downloaded from www.ethicsjournal.ir on 2026-11-23]

[DOR: 20.1001.1.22517634.1396.12.4.3.4]

تحقیقی به همبستگی بین سبک زندگی و دین داری تأکید کردند (21) و همچنین در مطالعه دیگری به رابطه مؤثر سبک زندگی با کیفیت زندگی دست یافتند(22). در این پژوهش آموزش منجربه کسب دانش و مهارت‌های مورد نیاز شده و گامهای مؤثری در ارتقای سبک زندگی خود برداشته اند (22). برخی از پژوهشگران نشان دادند که محیط اجتماعی اثر مثبت و معنی‌دار بر سبک زندگی برای هر دوگروه زنان و مردان دارد (23).

البته لازم به ذکر است که بدلیل محدود بودن پژوهشهایی در بررسی رابطه هوش اخلاقی با سبک زندگی، امکان مقایسه و تعمیم نتایج با دیگر پژوهش‌ها وجود نداشت ولذا، نتایج تحقیق با مطالعات مرتبط مورد تحلیل قرار گرفت.

بنابه یافته‌های پژوهشی در ارتباط با رابطه مثبت و معنادارهوش اخلاقی معلمان با سبک زندگی آنان پیشنهاد می‌گردد که در نظام آموزش و پرورش توجه ویژه‌ای به تقویت ابعاد هوش اخلاقی معلمان و الگوسازی معلمان برجسته در زمینه اخلاق از راه انتشار زندگی نامه و برگزاری همایش در این مورد شود. چرا که بهبود هوش اخلاقی موجب افزایش تعهد و مسئولیت پذیری بیشتر دبیران و بهبود کارایی فردی و سبک زندگی معلمان می‌شود.

همچنین، براساس نتایج رگرسیون و نقش مؤثر مؤلفه‌های باورها، استقامت برای حق، وفا به عهد، مسئولیت پذیری برای تصمیمات شخصی، اقراربه شکست، اهمیت به دیگران، توانایی در بخشش اشتباهات خود و دیگران در سبک زندگی معلمان پیشنهاد می‌گردد با توجه به نقش مؤثر عوامل ذکرشده درتبیین سبک زندگی معلمان، آموزش و پرورش می‌تواند در برنامه‌های آموزشی و دوره‌های ضمن خدمت معلمان نسبت به آموزش و تقویت روحیه مبتنی بر ابعاد هوش اخلاقی (درستکاری، احساس مسئولیت بیشتر، دلسوزی و بخشش) اقدام نماید و همچنین دو عامل دیگر یعنی راستگو و احساس مسئولیت برای خدمت به دیگران، که در نمونه‌های مورد بررسی از اهمیت کمتری برخودار بوده، نیازمند به توجه ویژه به این ارزش‌های اخلاقی می‌باشد تا اینکه از راه ایجاد الزام و تعهد درونی برای معلمان، آنان را جهت انجام مطلوب همه فعالیت‌های آموزشی و تربیتی که بر عهده‌شان گذاشته‌اند، آماده نماید. بدین‌ترتیب با ارج نهادن به مسئولیت پذیری دیگران و راستگویی و صداقت در معلمان، ضمن توجه به مقررات آموزشی و تربیتی به ارزیابی تجربه‌های خویشتن پراخته و الگوی رفتاری، تربیتی و آموزشی مناسبی را بر می‌گزینند که در این صورت، ارتقای همه ابعاد هوش اخلاقی می‌تواند منجر به بهبود سبک زندگی مطلوب درآنان گردد. همچنین، آموزش و پرورش جهت حفظ ارزشهای اخلاقی و بهبود ابعاد مؤثر برهوش اخلاقی در راستای تحقق سبک زندگی سالم می‌تواند با بکارگیری سازوکارهای حمایتی برای تشویق رفتارهای مطلوب در معلمان را فراهم نماید که در این شرایط معلمان می‌توانند با آرامش خاطر و تعهد بیشتری خدمت نموده و در راستای تعالی سبک زندگی اسلامی گام بردارند.

نتیجه‌گیری

به‌طورکلی، دستاوردها بیانگر این است که توجه به کلیه مؤلفه‌های هوش اخلاقی می‌تواند در ارتقای سطح سبک زندگی معلمان نقش مؤثری ایفاء نماید و نیز اگر به مبانی اخلاقی پایبندی بیشتری داشته باشند در رفتارهای مثل درستکاری، مسئولیت‌پذیری، دلسوزی و گذشت در میانشان ترویج پیدا می‌کند و احساس ارزشمند بودن در زندگی معلمان بهبود خواهد یافت. این نتیجه بر لزوم توجه بیشتر به ایجاد، اکتساب و نگهداری قابلیت‌های اخلاقی در حوزه آموزش و پرورش بعنوان یک سرمایه ارزشمند اجتماعی دارد. از این رو، مدیران ارشد به‌عنوان الگوسازان سازمانی، چه در گفتار و چه در عمل باید اصول اخلاقی را رعایت کنند علاوه بر این توجه همزمان به سبک زندگی سالم و ارائه الگوهای مناسب برای کسب مهارت‌های زندگی میان معلمان با تاکید بر رفتارهای اخلاقی می‌تواند مثمرثمر باشد

نهایتاً با پذیرش این نکته که هوش اخلاقی و تفکر مذهبی سبب شکل‌گیری بینش‌ها و گرایش‌هاست، می‌توان انتظار داشت در جوامع شیعی سبک زندگی شیعی شکل گیرد و با محوریت یافتن آموزه‌های شیعی در عرصه اعتقادات، اخلاقیات و آداب

[Downloaded from www.ethicsjournal.ir on 2026-11-23]

[DOR: 20.1001.1.22517634.1396.12.4.3.4]

دینی می‌توان شکل‌گیری سبک خاصی در زندگی جوامع بـشری شاهد بود.

ملاحظه‌های اخلاقی

در این مقاله ملاحظـات اخلاقـی ماننـد سـرقت ادبـی، رضـایت آگاهانه، انتشار چندگانه و ... مورد توجه قرار گرفته اند.

سپاسگزاری

لازم اسـت از کلیـه کارکنـان و معلمـان آمـوزش و پـرورش شهرستان بیله سوار کـه در انجـام ایـن تحقیـق نویـسندگان را همراهی نمودند، قدردانی شود.

واژنامه

هوش اخلاق	1.Moral intelligence
درستکاری	2. Integrity
مسئولیت پذیری	3. Responsibility
دلسوزی	4.Forgiveness
بخشش	5.Compassion
باورها	6.Beliefs
خودکنترلی	7.Self-esteem
سبک زندگی	8.Life Style
وفاداری همگانی	9.Universal loyalty
سنت	10.Tradition
اعمال	11.Actions
احساسات	12.Feelings
عواطف و افکار	13.Emotions and thoughts
فرهنگ	14.Culture
شناخت خود	15.Self- recognition
بین گروهی	16.Inter group

References:

1. Siyadat A, Mokhtaripour M, Kazemi I (2009). Relationship between moral intelligence in team leadership in educational and non-educational managers from faculty members' insight at Isfahan medical science university. Journal Health Management; 12: 61-69. (In Persian).
2. Bahrami M, Asmi M, Fatehpanah A, DehghanTafti A, AhmadiTehrani Gh (2012). Moral intelligence level of faculty members of medical science faculty. Iranian Journal of Ethics at Medicine History; 5(6): 72-95. (In Persian).
3. Lenniek D, Kiel F. (2005). Moral intelligence: the key to enhancing business performance and leadership success. Pennsylvania: Warton School Publishing.
4. Hermez LT. (2003). Ethics in management. Translated by: A'arabi M, Izadi D. Tehran: Cultural Research Bureau; 54-60. (In Persian).
5. Lau HC, Idris MA. (2005). Soft foundations of the critical success factors on TQM implementation in Malaysia. TQM Magazine; 13(4):515-52.
6. Musavi G (2012). Nature and reason of lifestyle and its relation with religion and Mahdaviyyat. Research and Scientific Journal of Promised East; 7(25): 124-138. (In Persian).
7. Shayeghan D (2005). New enchantment with various identity and mobile thought. 4th ed. Translated by: Valyani F. Tehran: Farzan Publication. Pp. 67-70. (In Persian).
8. Weber M (1978). Ethics in protestantism and investment spirit. Translated by: Rashidian AK, Manuchehri P. Tehran: Cultural and Scientific Publications Company. Pp. 89-95. (In Persian).
9. Giddens A. (2002). Modernity and self-identity: self and society in late modern age. Translated by: Moafaghyan NS. Tehran: Nashreney. Pp. 78-82. (In Persian).
10. Kordi H, Hadizadeh, S. (2012). Survey of the lifestyle of employed and unemployed women. Research and Scientific Journal of Woman and Society; 3(4): 21-42. (In Persian).
11. Langlois L, Lapointe C. (2007). Ethical leadership in Canadian school organizations London. Educational Managers Administration and Leadership; 35(2):247-60.
12. Zdenek B, Schochor D (2007). Developing moral literacy in classroom. Journal of Educational Administration; 45(4): 514-32.

[Downloaded from www.ethicsjournal.ir on 2026-11-23]

[DOR: 20.1001.1.22517634.1396.12.4.3.4]

13. Mokhtari M, Siyadat A. (2009). Comparison of moral intelligence and led a team of scientists and Islamic perspective. Journal of Humanities in University of Imam Hussein; 17(78): 29-52. (In Persian).

14. Eskandari Gh, Eskandari K, Bikzadeh J. (2012). The effect of ethical intelligence of managers on their communication means in the social security organization. Journal of Productivity Management; 21(6):105-128. (In Persian).

15. Mahmudi M. Siyadat A, Shadanfar F. (2012). The relationship between ethical intelligence components and leadership among teachers of educational departments in Zahedan Universities. Journal of Educational Sciences; 19(5):107-126. (In Persian).

16. Goudarzi K, Javaheryzadh N, Omidi MOH. (2014). The relationship between moral intelligence and job satisfaction among teachers. Qom: International Congress on Culture and Religion. (In Persian).

17. Khaleghi N, Chenari M. (2016). Relationship moral intelligence with altruism. Ethics in Science and Technology; 10(4): 55-64. (In Persian).

18. Nick Pi E, Farajbakhsh S, Mazaheri P .(2017). The effect of ethical intelligence and managers trust on organizational citizenship behaviors of teachers. Quarterly Journal of Educational Innovations; 61 (16): 111-136. (In Persian).

19. Sohrabi R, Parvari P. (2016). The relationship between ethical intelligence and employee self-esteem. Ethics in Science and Technology; 11 (4): 2-6. (In Persian).

20. Ataollahi T, Rabiei A, Amini M. (2015).Relationship moral intelligence with social capital. Ethics in Science and Technology; 10(3): 29-40.(In Persian).

21. Karamighahri Z, Zadsar Z. (2013). Survey of the relationship between religiousness and lifestyle. Woman in Art and Culture; 5(1):85-101. (In Persian).

22. Nagibi F, Gholmakani N, esmaeli H, Moharrari F. (2013). Survey of the relationship between lifestyle and life quality in relation to health in teenager girls of Mashhad high school. Journal of Iranian Women; 61(16): 9-19. (In Persian).

23. Rakhshani F, Shokrollahi A, Zamani F ,Kamali Shah T. (2013). Investigating the life style of Basij coaches and its related factors. Yazd School of Public Health; 1: 87-78. (In Persian).

24. Badsar M, Fathi S, Rezaei R, Shahbanali H. (2016). Effective factors in gender analysis of lifestyle. Geography and Developmental Journal; 155(47): 47-130. (In Persian).

[Downloaded from www.ethicsjournal.ir on 2026-11-23]

[DOR: 20.1001.1.22517634.1396.12.4.3.4]